

Ve spolupráci České společnosti pro výzkum 18. století
a Národního pedagogického muzea a knihovny Jana Amose Komenského
se bude v Praze ve dnech 6. – 7. listopadu 2025 konat

X. (mezinárodní) bienále České společnosti pro výzkum 18. století
*Zavedení všeobecné školní docházky a školská reforma
na konci 18. století v habsburské monarchii a dalších
středoevropských regionech*

Zdroj vyobrazení: <https://encyklopedie.ckrumlov.cz/img.php?img=1945&LANG=en>

Přesně před 250 lety, v roce 1775, byla v habsburské monarchii vydána *Kniha methodní* Ignaze Felbigera, první konkrétní krok vyplývající ze školského zákona vydaného v prosinci roku 1774. Na základě Felbigerova školského zákona byl dne 2. srpna 1777 přijat také organizační školský řád pro Uhry, *Ratio educationis totiusque rei literariae per regnum Hungariae et provincias eidem adnexas* (Soustava výchovy a školního vzdělávání v Uherském království a k němu připojených provinciích).

Shodou řady okolností byly zhruba ve stejné době iniciovány také další zásadní počiny na poli elementárního vzdělání ve střední Evropě, které vybízí ke srovnávacímu pohledu: v roce 1774 vznikl v Dessau vzdělávací ústav *Philantropinum* a Polsku byla z iniciativy krále Stanislawa Augusta Poniatowského v roce 1773 zřízena Komise národního vzdělávání – první centrální instituce pro vzdělávání na světě, která převzala personál a budovy zrušených jezuitských škol. O dva roky později byla ve Varšavě založena *Společnost pro elementární knihy*, která měla za úkol vytvářet učebnice.

Cílem X. bienále České společnosti pro výzkum 18. století je zmapování a komparace nových výchovných a výukových modelů, které se v té době formovaly nejen v různých zemích habsburské monarchie, ale také v dalších regionech střední Evropy, především pak německých a polských.

Možná témata (okruhy) konferenčních příspěvků:

- budování školské sítě, organizační a finanční podmínky a překážky
- organizace státního dohledu na školství
- scholarizace a alfabetizace prostých poddaných; možnosti a limity školské docházky
- škola jako nástroj disciplinace a občanské loajality
- role středních škol, vztah k tradičním gymnáziím (latinským / řádovým školám)
- problematika školních budov a jejich vybavení
- školní každodennost, výuka a učitelé
- role učitele ve společnosti
- metodika vyučování a tvorba učebnic
- vzdělávání učitelů a jejich hmotné zabezpečení
- budování a reorganizace evangelického a židovského školství
- domácí vzdělávání a jeho kontrola
- výchova a vzdělávání dětí
- vzdělanci a jejich role při reformě školství
- univerzitní reformy po zrušení jezuitského řádu – fakulty filozofické a teologické

Místo konání: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského,
Valdštejnská 20, Praha 1.

Vybrané příspěvky budou po řádném recenzním řízení publikovány v časopise ČSVOS – Cornova (ERIH+, SCOPUS, DOAJ), případně v jiném srovnatelném periodiku.

Zájemci o účast mohou zaslat anglický abstrakt svého příspěvku v rozsahu půl až jedné strany (cca 400 až 700 slov) do **15. června 2025** na adresu osmnacte.stoleti@gmail.com.

Za organizátory:

Doc. Daniela Tinková, PhD., Filozofická fakulta Univerzity Karlovy; ČSVOS

daniela.tinkova@ff.cuni.cz

Mgr. Martina Halířová, PhD., Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského

halirova@npmk.cz